

De flora van IJsselooog: nieuw land voor het eerst geïnventariseerd!

Ruud Beringen

In het Ketelmeer is in het voorjaar van 1999 een depot voor de opslag en het bewerken van verontreinigde baggerspecie in gebruik genomen. Het depot ligt in een sinds 1997 geheel nieuw opgeworpen eiland in het Ketelmeer, IJsselooog genaamd. Het eigenlijke baggerspeciedepot bestaat uit een cirkelvormige, door een ringdijk omgeven, bak met een diameter van 1 km en een diepte van maximaal 48 meter. Rondom dit depot bevinden zich in het westen een zandscheidingsinstallatie en enkele zanddepots. In het zuiden bevindt zich een haven. In het noorden en oosten wordt het depot omgeven door natuur- en recreatiegebieden. Wat betreft de flora was het eiland nog niet eerder onderzocht. Op IJsselooog is niets aangeplant. Alleen de ringdijk rondom het depot is ingezaaid met een grasmengsel. Verder is alle plantengroei als spontaan te bestempelen.

Het hele eiland ligt in 8 verschillende km-hokken. Twee km-hokken zijn juni door enkele vrijwilligers bezocht.¹ Enkele km-hokken van IJsselooog zijn meetpunten die in het kader van het Floristisch Meetnet Oevers Zoete Rijkswateren op hogere planten worden geïnventariseerd.² Deze km-hokken zijn begin augustus bezocht. De 5 belangrijkste km-hokken zijn nu bezocht en geven een vrij compleet beeld van de aanwezige flora.

Het eerste dat opvalt is dat de natuur en recreatiegebieden al volledig bebost zijn. De hoogste bomen zijn al ca. 5 meter hoog en de eerste zijn al omgewaaid. In totaal zijn er zo'n 17 soorten bomen en struiken aangetroffen. Vooral wilgen en populieren (pioniersoorten met lichte zaden met vruchtpluis die door de wind en water verspreid worden) zijn goed vertegenwoordigd. De meest algemene boom is Schietwilg (*Salix alba*). Verder zijn Amandelwilg (*Salix triandra*), Katwilg (*Salix viminalis*) en, op wat drogere plekken, Boswilg (*Salix caprea*) algemeen. Grauwe wilg (*Salix cinerea*) en Bittere wilg (*Salix purpurea*) zijn minder algemeen. Kruipwilg (*Salix repens*) is maar op één zandige plek aangetroffen. Opvallend is ook de opslag van de vele populieren. De populieren groeien op IJsselooog op wat hogere en drogere plekken dan de wilgen, zoals aan de voet van de ringdijk. De jonge populieren zijn waarschijnlijk nakomelingen van de aangeplante (bosaanplant en wegbeplantingen) populieren in de aangrenzende Flevopolders. De meeste jonge bomen zijn naar alle waarschijnlijkheid hybride Canadapopulieren (*Populus x canadensis*). Opslag van Ontariopopulier (*Populus gileadensis*) komt ook geregeld voor. Opslag van Witte abeel (*Populus alba*), Grauwe abeel (*Populus x canescens*) en Ratelpopulier (*Populus tremula*) is veel zeldzamer. In de ondergroei van wilgenbossen zijn Riet (*Phragmites australis*) en Klein hoefblad (*Tussilago farfara*) erg algemeen, terwijl ook al Brede stekelvaren (*Dryopteris dilatata*) en Mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*) voorkomen. Het zijn allen windverspreiders.

Andere bomen en struiken die werden waargenomen zijn Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), Zwarte els (*Alnus glutinosa*) en Vlinderstruik (*Buddleja davidii*). Aardig is ook de vestiging van Bosrank (*Clematis vitalba*) aan de westzijde. Deze liaan is ook een windverspreider met pluisvruchten. Gewone vlier (*Sambu-*

cus nigra) is de enige besdragende struik die op IJsseloog door ons is waargenomen. Ook andere besdragende planten zijn nog schaars. Alleen Dauwbraam (*Rubus caesius*), Gewone braam (*Rubus fruticosus*), Bitterzoet (*Solanum dulcamara*) en Zwarte nachtschade (*Solanum nigrum* subsp. *nigrum*) komen voor.

Tussen de stortsteen aan de oever van het Ketelmeer groeien ruigtesoorten als Echte valeriaan (*Valeriana officinalis*), Koninginnenkruid (*Eupatorium cannabinum*), Harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), Grote lisdodde (*Typha latifolia*) en Moerasmelkdistel (*Sonchus palustris*). Haagwinde (*Calystegia sepium*), Moerasandoorn (*Stachys palustris*) en Wolfspoot (*Lycopus europaeus*) zijn in deze zone algemeen. Grote engelwortel (*Angelica archangelica*) is plaatselijk een opvallende verschijning in deze ruigten.

In de drogere ruigten overheerst Akkerdistel (*Cirsium arvense*). Speerdistel (*Cirsium vulgare*), Canadese fijnstraal (*Conyza canadensis*) en Reukeloze kamille (*Tripleurospermum maritimum*) zijn algemeen. Kruldistel (*Carduus crispus*) is meer beperkt tot het westelijk deel. In de droge ruigten zijn tevens alle inheemse Honingklavers (*Melilotus* spec.) en Melkdistels (*Sonchus* spec.) aangetroffen. Op het schaars begroeide zanddepot in het westen komen in bescheiden aantallen enkele soorten voor die binnen Nederland voornamelijk in het rivierengebied worden aangetroffen zoals Knikkende distel (*Carduus nutans*), Late stekelnoot (*Xanthium strumarium*) en Smal vlieszaad (*Corispermum intermedium*). Bezemkruiskruid (*Senecio inaequidens*) heeft zich ook al op IJsseloog gevestigd. In de omgeving van de haven groeien enkele exemplaren Slangenkruid (*Echium vulgare*) en één exemplaar Keizerskaars (*Verbascum phlomoides*). Bij de haven zijn de voegen tussen de straatstenen al gekoloniseerd door Liggende en Tengere vetmuur (*Sagina procumbens* en *S. apetala*).

Op enkele beschutte plaatsen achter de vooroeverdam zijn slikkige strandjes ontstaan. Ook hier groeien enkele soorten die veel in het rivierengebied voorkomen zoals Naaldwaterbies (*Eleocharis acicularis*) en Slijkgroen (*Limosella aquatica*). Op de wat hoger gelegen vochtige open plekken is plaatselijk Liggende ganzerik (*Potentilla supina*) algemeen. Andere soorten die vooral aan de beschutte oostkant zijn aangetroffen zijn Rode waterereprijs (*Veronica catenata*), Beekpunge (*Veronica beccabunga*), Knikkend tandzaad (*Bidens cernua*) en Moerasandijvie (*Tephrosia palustris*).

In de grazige vegetaties op de dijktafuds en in de omgeving van de bedrijfsterreinen in het westen komt plaatselijk de enige Rode-Lijstsoort van het eiland voor: Rode ogentroost (*Odontites vernus* subsp. *serotinus*). Het valt op dat de grazige vegetaties van IJsseloog rijk zijn aan vlinderbloemigen. De volgende klavers zijn aangetroffen: Rode klaver (*Trifolium pratense*), Witte klaver (*Trifolium repens*), Hazenpootje (*Trifolium arvense*), Liggende klaver (*Trifolium campestre*), Kleine klaver (*Trifolium dubium*), Basterdklaver (*Trifolium hybridum*) en Hopklaver (*Medicago lupulina*). Ze zullen voor een groot deel als onderdeel van het zaaimengsel zijn ingevoerd.

Het is verrassend hoeveel planten zich in nog geen 4 jaar op IJsseloog hebben weten te vestigen. In totaal zijn er 231 soorten hogere planten aangetroffen; in het rijkste km-hok meer dan 160 soorten. Vooral de families Asteraceae en Poaceae

zijn met resp. 35 en 26 soorten goed vertegenwoordigd. De oevers lijken al veel op de oevers van het Ketelmeer en naburige Randmeren. Het is interessant om de vestiging van de tragere verspreiders te volgen.

1. N. Jeurink, 2001. De plantenwereld van IJsseloog. *Ratelaar* 88: 4-6.
2. B. Odé & R. Beringen, in prep. Floristisch Meetnet Oevers Zoete Rijkswateren 2001; uitwerking tweede ronde Randmeren. FLORON-rapport 26. Leiden.